

Stenografični zapisnik
 sedemindvajsete seje
 deželnega zbora kranjskega
 v Ljubljani
 dne 6. oktobra 1910.

Stenographischer Bericht
 der siebenundzwanzigsten Sitzung
 des krainischen Landtages
 in Laibach
 am 6. Oktober 1910.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Franc pl. Šuklje. Vladna zastopnika: C. kr. deželni predsednik Teodor baron Schwarz in c. kr. okrajni glavar Karol grof Küni gl. Vsi člani razun: Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, eksce lenca Josip baron Schwegel, Rudolf grof Margheri, Ivan Knez, dr. Ivan Tavčar in Josip Pogačnik. Zapisnikarja: dr. Franc Novak in dr. Ivan Zajec.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Franz Edler von Šuklje. Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Freiherr Theodor Schwarz und k. k. Bezirkshauptmann Karl Graf Küni gl. Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Exzellenz Josef Freiherr v. Schwegel, Rudolf Graf Margheri, Ivan Knez, Dr. Ivan Tavčar und Josef Pogačnik. Schriftführer: Dr. Franz Novak und Dr. Ivan Zajec.

Dnevni red.

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
2. Dopolnilna volitev jednega člana iz cele zbornice v upravni odsek.
3. Priloga 260. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt novega zakona o varstvu planinskega cvetja.
4. Priloga 261. — Poročilo deželnega odbora o izpremembi načrta zakona glede občinskega reda in občinskega volilnega reda z dné 17. februarja l. 1866, dež. zak. št. 2.

Tagesordnug.

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.
2. Ergänzungswahl eines Mitgliedes aus dem ganzen Hause in den Verwaltungsausschuß.
3. Beilage 260. — Bericht des Landesausschusses, womit der Entwurf eines neuen Gesetzes zum Schutze der Alpenflora vorgelegt wird.
4. Beilage 261. — Bericht des Landesausschusses über die Abänderung des Gesetzentwurfes, betreffend die Gemeindeordnung und Gemeindevahlordnung vom 17. Februar 1866. L. G. Bl. Nr. 2.

Začetek seje ob 10. uri 15 minut dopoludne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten vormittags.

Deželni glavar:

Konstatujem sklepčnost visoke zbornice in odvarjam sejo. Kot zapisnikarja za današnjo sejo naprošam gospoda poslanca dr. Novaka in gospoda poslanca dr. Zajca.

**1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.**

Čast mi je naznaniti, da je odsotnost od današnje seje opravičil gospod poslanec grof Margheri radi nujnih opravkov in gospod poslanec Pogačnik radi bolezn.

Gospod poslanec Pogačnik je obenem izjavil, da iz tega razloga izstopi iz finančnega odseka.

Meni se je izrazila želja, da bi takoj danes volili pod točko 2. dnevnega reda ne samo člana upravnega odseka namesto izstopivšega gospoda dr. Oražna, temveč tudi člana v finančnem odseku namesto izstopivšega gospoda poslanca Pogačnika.

Jaz bom ugodil tej želji, in mi bomo torej sedaj, ko preidemo k točki

2. Dopolnilna volitev jednega člana iz cele zbornice v upravni odsek

2. Ergänzungswahl eines Mitgliedes aus dem ganzen Hause in den Verwaltungsausschuß.

imeli 2 volitvi in sicer najprej enega člana iz cele zbornice v upravni odsek.

Gospodje, prosim, izvolite oddati glasovnice za upravni odsek namesto izstopivšega gospoda dr. Oražna.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Gospoda zapisnikarja izvolita prevzeti skrutinij, in med tem časom prosim oddati glasovnice tudi za finančni odsek namesto izstopivšega gospoda poslanca Pogačnika, ki se tudi voli iz cele zbornice.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Pri dopolnilni volitvi v upravni odsek je bilo oddanih 39 glasovnic, vse glasove je dobil gospod poslanec Višnikar, ki je s tem izvoljen.

Sedaj prosim za skrutinij dopolnilne volitve v finančni odsek.

(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Pri dopolnilni volitvi v finančni odsek je bilo oddanih 37 glasovnic, vse glasove je dobil poslanec Mandelj.

Sedaj preidemo k točki

3. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt novega zakona o varstvu planinskega cvetja.

3. Bericht des Landesausschusses, womit der Entwurf eines neuen Gesetzes zum Schutze der Alpenflora vorgelegt wird.

To predlogo odkažem upravnemu odseku.

In sedaj pride zadnja točka

4. Poročilo deželnega odbora o izpremambi načrta zakona glede občinskega reda in občinskega volilnega reda z dne 17. februarja leta 1866., dež. zak. št. 2.

4. Bericht des Landesausschusses über die Abänderung des Gesetzenwurfes, betreffend die Gemeindeordnung und Gemeindegewahlordnung vom 17. Februar 1866, L. G. Bl. Nr. 2.

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Pegan.

Poslanec dr. Pegan:

Predlagam, da se o tem poročilu deželnega odbora razpravlja takoj, ne da bi se odkazalo odseku, in sicer to v smislu § 24. poslovnika.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Pegan predlaga, da se to predlogo vzame takoj v pretres.

K besedi se je oglasil gospod poslanec dr. Triller.

Poslanec dr. Triller:

V imenu svoje stranke izjavljam, da protestujem zoper to, da bi se o tej predlogi takoj obravnavalo. Iz razlogov, ki sem jih navedel v včerašnji seji pri ljubljanskem mestnem štatutu, naša stranka noče biti sokriva vpejljave take prakse v zbornici, da bi se glede najvažnejših zadev tako sumarično postopalo, zahtevamo marveč, da se obravnava predloga z vso resnostjo ter odkaže v to svrho odseku. Zaradi tega bomo mi glasovali zoper predlog tovariša dr. Pegana.

Landeshauptmann:

Zum Worte hat sich noch der Herr Abgeordneter Dr. Eger gemeldet. Ich erteile ihm das Wort.

Abgeordneter Dr. Eger:

In gleicher Weise habe ich im Namen unseres Klubs zu erklären, daß wir gegen den Antrag des Herrn Abgeordneten Dr. Pegan stimmen werden, weil die Novelle zur Gemeindeordnung und Gemeindegewahlordnung von der größten Bedeutung und Wichtigkeit ist. Wir sind nun der Ansicht, daß auch die neu vorzunehmenden Änderungen am Entwurfe erst im Ausschusse einer Durchberatung unterzogen werden sollen, um möglicher Weise im Ausschusse eine Diagonale der gegenteiligen Ansichten zu finden und dadurch vielleicht ein Gesetz zuschaffen, welches den Wünschen und Interessen der Gesamtheit des hohen Hauses entspricht.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede k formalnemu predlogu gospoda poslanca dr. Pegana? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) Ne, — torej bomo glasovali.

Tisti gospodje, ki ste za to, da se takoj danes vrši razprava o prilogi 261., izvolite ustati. (Zgodi se. — Geschieht.)

Je večina. Povabim torej gospoda referenta deželnega odbora, da uvede razpravo.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Visoka zbornica! Jaz mislim, da ni nikako sumarično postopanje, ako se ta stvar takoj razpravlja tukaj v tej zbornici. Svoj čas, ko je bil celi zakonski načrt predložen zbornici, so imele vse stranke v ustavnem odseku obilo časa, izreči vse svoje pomisleke proti določbam, ki se tukaj uvajajo s spremembo občinskega reda oziroma s spremembo občinskega volilnega reda. Točke, ki imajo danes priti v razpravo, so takega značaja, da v obče popolnoma odgovarjajo načelom in intencijam, ki jih je imela visoka zbornica, ko je novelirala občinski red in občinski volilni red, tako da proti takojšnji razpravi ne more biti nobenih pomislekov.

Osrednja vlada, ki je vrnila deželnemu odboru zakonski načrt, da izvrši nekatere korekture sam na podlagi lex Lampe, oziroma jih izposluje od deželnega zbora, pravi v svojem dopisu na deželni odbor, da želi vlada nekoliko več povdarka na interesno zastopstvo in nekoliko boljšega varstva višjih obdačencev v smislu člena XI. uvodnega zakona k občinskemu okvirnemu zakonu. Deželni odbor je bil pri spremembah, ki jih vlada zahteva za statut za Ljubljano, prepričan, da prevladuje splošni interes na uvedbi novega občinskega reda in občinskega volilnega reda s tistimi izpremembami, ki so bile v zadnjem zasedanju sprejete, in da je potemtakem še vedno bolje, da se sprejmejo izpremembe, ki se od vlade zahtevajo, četudi pomenjajo „reformatio in pejus“, ker se le na ta način more sploh doseči tisto, kar je na novem zakonu dobrega. Bistvenega je pri teh stvareh malo; namreč dvoje: Prvič, da se izpremeni razmerje volivcev I. in II. volilnega razreda nasproti III. volilnemu razredu, in drugič, da se v podobčinah ne pusti voliti tistih, ki niso volivci I. in II. razreda v občini, torej da pridejo do veljave pri podobčinah le volivci I. in II. razreda.

Vse stranke so imele priliko preštudirati ta načrt oziroma poročilo deželnega odbora, ki obsega samo ti dve bistveni izpremembi. Zato predlagam, da se sprejme predlog deželnega odbora.

Deželni glavar:

Otvorjam generalno razpravo.

K besedi so doslej oglašeni — in sicer vsi contra — gospodje poslanci Gangl, Višnikar, dr. Vilfan in dr. Eger. Pro dosedaj še nihče.

Do besede pride prvi vpisani govornik, gospod poslanec Gangl.

Poslanec Gangl:

Visoka zbornica! Pred vsem izjavljam, da se glede vprašanja, ki je sedaj v razpravi, ne oglašam k besedi z nobenega strankarskega stališča, ampak govorim v imenu vseh tistih, ki ostanejo po sprejetju novega občinskega volilnega reda ravnotako brez pravic, kakor so bili do danes brez pravic. Jaz sem svoj čas v ustavnem odseku, ko je bil ta zakonski načrt v razpravi, povedal svoje pomisleke in sem tudi tedaj stavil več izpreminjevalnih predlogov, katerih večina pa ni našla odziva in sprejetja. Ravnotako sem tudi v javni seji, ko je bil ta zakonski načrt tukaj v zbornici v razpravi, povedal svoje pomisleke. Izjavil sem ravno to v imenu tistih, ki jim ne daje ta načrt občinskega reda in občinskega volilnega reda onih volilnih pravic, ki jih do sedaj niso imeli, da ne morem glasovati za sprejetje takega zakonskega načrta iz razlogov, ker po tem zakonskem načrtu oni, ki so bili do danes brez pravic, tudi pozneje brez pravic ostanejo. Že včeraj, ko je bil v razpravi novi mestni volilni red za Ljubljano, sem pokazal na tiste napake, ki onemogočujejo izvrševati politiške pravice do sedaj brezpravnim slojem, napake, ki so pa v tem načrtu občinskega reda in občinskega volilnega reda še jasnejše izražene, nego pa v mestnem volilnem redu za Ljubljano, ki je bil sprejet včeraj.

Tam je vsaj proporcni sistem tisti, ki nekoliko ublažuje pluraliteto, ampak v zakonskem načrtu občinskega reda in občinskega volilnega reda nimamo proporcne sistema, in zaradi tega je pluralni sistem tisto zlo, ki volilcem, ki so bili do sedaj uvrščeni v tretji razred, jemlje vse politiške pravice, ker pluraliteta zaduši njihovo volilno pravico. O tem sem že obširneje govoril takrat, ko je prišel zakonski načrt občinskega reda in občinskega volilnega reda prvič v razpravo. Usojam se to zlo tudi danes poudarjati, ker moramo vedno imeti pred očmi žalostno dejstvo, da se ustvarjajo v tej visoki zbornici zakoni, ki ne dajejo politiških pravic tistim ljudem, ki so jih od nje pričakovali, ker se v zakone sprejemajo take določbe, ki do sedaj brezpravnim slojem zopet jemljejo navidezno jim namenjene pravice. (Klici v središču — Rufe im Zentrum: »Res je!«)

Drugo tako zlo, ki sem nanje kazal, ko smo o ljubljanski volilni reformi prvič raz-

pravljali v ustavnem odseku in v javni seji te visoke zbornice, in na katero moram kazati tudi danes, je določba, ki jo čitamo tudi v tej predlogi, kakor jo imamo danes pred seboj, in sicer v točki 3., § 15d. Ta pravi, da je v imenik tretjega volilnega razreda sprejeti samo tiste osebe moškega spola, ki imajo vsaj že tri leta svoje redno bivališče v občini.

Jaz sem že tedaj, ko je načrt prvič prišel v razpravo, pokazal na to, da je ta določba glede triletnega bivanja preobširna. Zaradi te določbe mnogokateri, ki si mora s trebuhom za kruhom iskati z delom svojih rok zaslužka od kraja do kraja, ne pride nikjer do svoje občinske volilne pravice, ker ga sila in potreba dostikrat tirata, da mora pred tremi leti menjati svoje bivališče. Ako je delavec — bodisi industrijski ali poljski delavec — navezan služiti si z rokami svoj kruh, on s tem tudi indirektno skrbi za blaginjo dotične občine, v kateri tisti čas izvršuje svoj poklic in si z delom svojih rok služi svoj kruh, ker tamkaj tudi pušča svoj zaslužek.

Zato se meni zdi popolnoma neopravičena in na nobeno stran utemeljena zahteva, da mu gre samo tedaj, ako tri leta prebiva tak delavec v občini in ako tri leta žrtvuje svoje telesne moči in hrani svojo rodovino ter s tem indirektno vpliva na občinsko gospodarstvo, pravica, da je deležen volilne pravice v občini. To naziranje je popolnoma neopravičeno. Delavec ne čaka tri leta v občini, dokler začne z delom, ampak se mora takoj prvi dan poprijeti svojega opravka, ako neče stradati in ako hoče pošteno preživljati sebe in rodovino. Čemu pčtem prikrajševanje politiških pravic, ako ne more biti delavec niti za trenutek oproščen svojih socialnih dolžnosti. Kjer so trde in neizprosne dolžnosti, tam morajo biti tudi pravice! (Živahno odobravanje v središču. — Lebhafter Beifall im Zentrum.)

To sta dve veliki krivici, ki sta prisilili mene in moje somišljenike do tega, da smo se zaradi bistva nekaterih določb, ki jih ustanavlja novi občinski red, odnosno občinski volilni red, ko je bil prvič v razpravi, odločili, da se izrečemo proti dotični predlogi. To velja v prvi vrsti glede pluralitete in glede zahteve triletnega bivanja v občini.

In ne da bi se to zlo v predležeči predlogi zmanjšalo, se je celo zvišalo, in to zlasti, kar se tiče pluralnega sistema. Prej je bilo določeno, da pridejo v drugi razred tiste volilne osebe, ki plačujejo vsaj 30 K davka, kakor pravi prejšnji § 15c, točka 4.; sedaj se je pa to določilo prenaradilo ter se je znižala skupna vsota davkov na 20 K. Sedaj je na vsak način pričakovati, da se s to določbo število volilcev v drugem razredu poviša in s tem zadobi pluraliteta v tretjem razredu večjo moč, zakaj če

bo število volilcev v drugem razredu večje, bo seveda tudi skupno število volilcev v prvem in drugem razredu narastlo, in je možnost, da si volilci v tretjem razredu pridobe veljavo, še manjša, nego je danes. (Klici v središču — Rufe im Zentrum: »Tako je!«) To so stvarni razlogi, ki odločno zahtevajo, da se jaz in moji somišljeniki izrekamo tudi proti tem izpremembam, ki so se nam danes predložile in ki stoje v razpravi.

Ako se hoče napraviti kakšna volilna reforma, naj se napravi taka, da bo zadoščala za dolgo vrsto let in da se izognemo onemu malenkostnemu sistemu krpanja, kakor ga je po vsej pravici obsodil načelnik Slovenske Ljudske Stranke gospod dr. Ivan Šusteršič tisti čas, ko smo imeli v tej visoki zbornici v razpravi reorganizacijo deželnih uradov. Ali ta sistem malenkostnega krpanja ni odpravljen s sprejetjem tega zakonskega načrta občinskega reda in občinskega volilnega reda, kakor ga imamo v razgovoru danes. Jaz sem vselej, kadar sem govoril o volilni reformi, tako v razpravi o novem volilnem redu za deželni zbor kranjski, potem o volilnem redu za občine, kakor tudi o novem statutu za mesto Ljubljano, stal na stališču, da je za nas samo tista volilna reforma sprejemljiva in stalna, ki sloni na principih splošnosti, enakosti, direktnosti in tajnosti. (Klic v središču — Ruf im Zentrum: »Tako je!«) Takrat so mi gospodje iz večine zmerom oporekali, sklicujoč se na člen XI. državnega okvirnega občinskega zakona iz leta 1862., št. 18., ki pravi, kako naj se sestavi občinski odbor. To naj določi deželni zakon z načelom, da gre varovati tiste, ki več davka plačujejo.

Včeraj je pa gospod poslanec dr. Pegan podal v svojem sklepnem govoru dragoceno priznanje. Dejal je, da se v tem zakonskem načrtu, ki ga imamo pred seboj, ne jemlje ozir na to državno zakonito določbo člena XI. omenjenega okvirnega zakona, ker se ne varujejo samo koristi večjih davkoplačevalcev, ampak tudi koristi tistih, ki nobenega davka ne plačujejo. (Poslanec — Abgeordneter dr. Pegan: »Niste razumeli!« — Poslanec — Abgeordneter dr. Jarc: »To ni logično. Vaše dedukcije niso logične!«) Prosim, jaz samo ponavljam to, kar je povedal gospod poslanec dr. Pegan. Če ni logično, je to njegova krivda! Ako pa bi povsod in zmerom s poudarkom naglašali, kakor ima to zapisano politiški program vseh naprednih politiških strank in obeh slovenskih strank v tej zbornici, da je mogoč in sprejemljiv samo tak volilni sistem — bodisi za Ljubljano, bodisi za kmetiške občine, ki sloni na principih splošnosti, enakosti, direktnosti in tajnosti, potem bi se končno morala tudi vlada vdati, kakor se je to zgodilo z volilno reformo za državni zbor, in bi

morala tak zakon sankcionirati. (Klic v središču — Ruf im Zentrum: »Res je!«)

V tem zakonskem načrtu pa so posebno glede § 15d, točka 3., ustvarjene nekakšne navidezne dobrote, nekakšne navidezne politiške pravice, ki pa niso ni dobrote niti pravice, temveč ki jih moram primerjati trpljenju tistih nesrečnikov, ki so bili obsojeni v trpljenje staroveškega pekla. Tamkaj je zorelo sadje nad njimi in pijača je tekla pod njimi, pa si niso mogli utešiti ne gladu ne žeje. Ravnotako imamo v naši deželi veliko maso brezpravnih slojev, ki ne morejo utešiti svojega politiškega gladu in svoje politiške žeje, ker jim bosta pluraliteta in pa zahteva po predolgem bivanju v občini ubila njihovo pasivno volilno pravico. Prepričan sem, da besede, kakor jih je včeraj pri sprejetju občinskega reda za mesto Ljubljano izgovoril dr. Lampe, da se bo s tem novim volilnim redom ustavilo stanje nemiru in nezadovoljnosti med maso, prepričan sem, da te besede tako glede Ljubljane, kakor glede občin na deželi ne morejo imeti veljave, zakaj ljudje, ki do sedaj niso imeli nobenih pravic, ostanejo še nadalje brezpravni, tako da bo ta novi volilni red za občine še bolj, in to opravičeno, v nemal strasti in hrepenenju po dosegu politiških pravic. (Klic v središču — Ruf im Zentrum: »Res je!«) To so razlogi, ki me dovajajo do izjave, da se jaz in moji somišljeniki ne moremo izreči za sprejetje občinskega reda in občinskega volilnega reda tudi s temi izpremembami ne, kakor so danes tukaj v razgovoru. Da pa dam tudi ob tej priliki izraza tistim zahtevam, ki stojé, kakor sem prej omenil, v programu vseh naprednih politiških strank, — zahtevam namreč, da se more vsak napredno in demokratiško čuteč človek zadovoljiti z volilno reformo bodisi za deželni zbor ali za občinske zastope samo tedaj, ako ta volilna reforma sloni na podlagi splošnosti, enakosti, direktnosti in tajnosti, — in da razodenemo to željo po taki izvedbi volilne reforme tudi vladi nasproti, zato si dovoljujem ob sklepu svojih izvajanj predlagati to-le resolucijo (bere — liest):

»Centralna vlada se pozivlja, naj predloži državnemu zboru zakonski načrt o izpremembi člena XI. državnega občinskega zakona z dne 15. marca 1862. l., drž. zak. št. 18. Ta izprememba naj vsebuje pravico, da je tudi volilne rede za občine ustanavljati na podlagi splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice po poročnem sistemu.« (Klici v središču — Rufe im Zentrum: »Dobro, dobro!«)

Deželni glavar:

Resolucija gospoda poslanca Gangla je torej tudi v razpravi.

Vprašam sedaj, ker dosedaj še noben govornik ni oglašen »pro«, ali se kdo oglašja k besedi »pro«?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ne; — torej pride do besede drugi kontrgovornik, gospod poslanec Višnikar.

Poslanec Višnikar:

Visoka zbornica! Oglasil sem se k besedi, da kratko izpregovorim k § 15. načrta, v katerem tiči po mojem mnenju največja krivica. § 15. določa, da je v imenik volilcev sprejeti vse tiste, ki plačujejo v občini kak direktni, občinskim dokladam podvrženi davek, ne glede na njegovo visokost. To precej ostro določilo je bil nekoliko omilil prvotno odstavek 2., pozneje odstavek 3., ki pravi, da v imenik ni sprejeti tistih, ki ne stanujejo v občini in ne plačujejo več direktnega davka, kakor 4 K. Po mojem mnenju je to velika krivica, da se poklada preveč veljave na direktni davek. Po novem načrtu velja 1 vinar zemljiškega davka več, kakor 20 do 30 kron dohodninskega davka. Gospoda moja, kdor plača, recimo, samo 30 kron dohodninskega davka, mora že imeti 2000 do 3000 kron dohodka. Ako potroši teh 2000 do 3000 kron, je dal občini gotovo več dohodka, kakor pa oni mali davkoplačevalec, ki stanuje v tuji občini in nima nikakega interesa na občinski upravi. Krivično je sploh, da se ne ozira na konsumente, ki plačujejo neposredno doklade na indirektni davek, in od katerih ima občina več dohodkov, kakor pa od teh malih davkoplačevalcev, ki plačujejo malenkostne doklade. Gospoda moja, gotovo se ne more zavidati tistih davkoplačevalcev, ki pri sedanji draginji žive od svojih malih stalnih plač. Vse je obdačeno, kar je potrebno za življenje. Ali ti ljudje, recimo uradniki, veljajo manj, kakor tisti mali davkoplačevalci, ki plačujejo od svojih parcelic 1 K ali 1 vin.?! Kake posledice bo imel ta načrt, dokažem po enem zgledu. Ribniška občina je imela pred tremi leti 796 volilcev, oziroma, če odštejemo častne občane, 790 in po odštetju uradnikov, duhovnikov in učiteljev še 770 volilcev, nad 200 vnanjih. 254 volilcev plača manj kakor po 1 K, 31 plača po 1 vinar, nekaj po 2 vinarja zemljiškega davka. V ribniški občini se pobira 30-odstotna doklada. Razvidno je torej, koliko občinske doklade plačujejo taki davkoplačevalci, ki plačujejo po 1 ali 2 vinarja davka. To je faktum. Ako tak davkoplačevalec na primer proda eno jajce za 10 vinarjev, je plačal davek in naklade za deset let. To so torej tisti možakarji, na katere Vi toliko važnosti polagate. Vnanji volilci tvorijo v ribniški občini blizu eno tretjino, natanko 27 %. Ti davkoplačevalci

bodo volili dvakrat, v II. in v III. razredu, kdor pa plačuje le malo manj kakor 20 K dohodninskega davka, bo pa volil samo enkrat v III. razredu, in povrh mora še stanovati dve leti v občini. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Uradniki!«) Tudi privatniki, ki vse svoje dohodke potrosijo v občini, volijo v občini le s pogojem, da dve leti tam stanujejo.

Kar se tiče plačevanja doklad, je to le fikcija. Od 1 vinarja se ne plačuje nič doklad. En vinar je najmanjši denar, ki ga imamo, in 30-odstotna doklada na 1 vinar ne znaša seveda nič. V ribniški občini imamo torej 31 volilcev, ki ne plačujejo nobene naklade in ne stanujejo v občini, volili bodo pa v II. in III. razredu. To je torej tista kričeča krivica, ki se je ustanovila tukaj s tem, da se je eliminiral dotični odstavek § 15.

Jaz opozarjam v tem oziru na občino Drago. Tam so mnogi vnanji občinski deležniki, ki plačujejo le malenkostni zemljiški davek ter hodijo po 8 do 10 ur daleč volit v občino, in ti bodo volili dvakrat, mnogi domačini pa samo enkrat. Jaz opozarjam posebno gospoda poslanca Bartola in Jakliča na te razmere v Dragi. Deželni odbor in ustavni odsek sta v § 15. predlagala odstavek, da v dotični seznamek ni sprejeti občinskih deležnikov, kateri nimajo v občini volilnega kraja svojega rednega bivališča in jim v tej občini letno ni več kot 4 krone predpisanih neposrednih državnih davkov. Šele v zadnji seji dne 26. januarja 1910 se je na predlog gospoda poslanca Jarca ta odstavek eliminiral, in v tem tiči največja krivica tega načrta.

Torej, ako hoče kdo v občini voliti, naj si kupi gredico, ki velja samo 2 kroni in je večkrat komaj tako velika, da si njen posestnik izkoplje na njej svoj grob. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Bodite veseli, gospod nadsvetnik, bodete lahko v sto občinah volili!«) Jaz gospodom na srce polagam, da odpravijo to krivico ter predlagam to, kar je že enkrat predlagal deželni odbor, ustavni odsek pa dvakrat.

Predlagam torej, »da se po deželnem odboru in ustavnem odseku v prilogah 118, 185 in 225 predlagani, a v seji deželnega zbora dne 28. januarja 1910. eliminirani tretji odstavek § 15. (čl. III.) zopet uvrsti z besedami:

V ta seznamek ni sprejeti občinskih deležnikov, o katerih govori § 6., lit. b) obč. reda, kateri nimajo v občini volilnega kraja svojega rednega bivališča in jim v tej občini letno ni več kot 4 krone predpisanih neposrednih gori navedenih državnih davkov.«

Prosim tedaj, da se ta moj predlog sprejme. (Odobranje v središču. — Beifall im Zentrum.)

Deželni glavar:

Do besede pride sedaj gospod poslanec dr. Vilfan.

Poslanec dr. Vilfan:

Slavna zbornica! Mi smo bili pri prvotnem posvetovanju o občinskem redu in občinskem volilnem redu, kakor tudi sedaj, zoper njega. Razloge, katere smo z našega stališča takrat navedli, dovoljujem si deloma tudi danes navajati. Demokratizacija volilne pravice naj bi bila namen izpremembe volilnega reda za naše občine. Vprašanje je, ali se je le prav malo ali deloma dosegla ta demokratizacija. Mi moramo reči, da ne. Edini košček te demokratizacije je morebiti ta, da smo izpustili viriliste in tiste nesrečne častne občane. V ostalem pa ni nobenega uspeha pričakovati z ozirom na demokratizacijo volilne pravice.

Spominjam se, da se je reklo svoj čas v tej zbornici, ko se je sprejel novi volilni red za deželnozborske volitve, da mnogoteri sloji trkajo na vrata te zbornice, in da naj ta vrata mi odpremo, da jih ti sloji ne bodo sami od zunaj odprli. Na podlagi novega volilnega reda so se vršile nove volitve in jaz popolnoma pogrešam tiste sloje. Enak uspeh je pričakovati tudi od novega volilnega reda za občine, ker je očitanje, da tisti, ki do sedaj niso imeli volilne pravice, tudi v prihodnje ne bodo nič dosegli, žal, le preveč opravičeno. Kakor je že gospod predgovornik Gangl navajal, naglašam tudi jaz, da bo pluraliteta in zahteva po predolgem bivanju v občini popolnoma ubila in umorila njihovo volilno pravico. To navidezno razširjenje volilne pravice je samo pesek v oči, ki stvari nikakor ne koristi. Če se že ni moglo tega doseči, da bi se uvedla splošna in enaka volilna pravica, naj bi se tudi pri kmečkih občinah uvedla proporca. V tem slučaju bi bilo upanje vsaj deloma upravičeno, da bodo prišle tudi manjšinske stranke in tisti, ki do sedaj niso imeli nobene volilne pravice, do svojih pravic. Tako pa v tem oziru ni pričakovati nobenega uspeha in zato moramo biti mi zoper ta zakon.

So pa seveda še druge stvari, katerih ne morem vseh navajati, ki kažejo slabo stran tega volilnega reda in ki bi se dale morebiti popraviti, ako bi se stvar spravila še enkrat v odsek. To je na primer tisti sistem skupnih volitev, s katerim se jaz za svojo osebo nikakor ne morem sprijazniti. Morda se bodo volitve hitreje izvršile, ampak ta sistem bo škodoval pasivni volilni pravici. Kakor sem to že prej navajal, bo morda posamezen občan, ki bi postal mogoče dober član občinskega sveta, dobil v posameznih razredih veliko glasov, a kljub temu ne bo izvoljen.

To so torej pomisleki, katere sem hotel navesti zoper ta zakon in katerih naj bo zadosti. V ostalem stavljam samo predlog k § 15. c), točka 2., lit. b), da naj se pristavi uradnikom-volilcem II. razreda še uradniki c. kr. južne železnice, oziroma tudi drugih privatnih železnic, tako da naj bi se torej ta točka glasila (beré — liest):

»Dvorni, državni, deželni uradniki in uradniki javnih zakladov c. kr. državne železnice in c. kr. južne železnice, oziroma tudi drugih privatnih železnic.«

To bi ne bilo prav, če bi se hotelo tem uradnikom odrekati volilno pravico v II. volilnem razredu.

V tem oziru stavljam torej ta predlog, ki ga priporočam visoki zbornici v sprejetje. (Odobranje v središču. — Beifall im Zentrum.)

Landeshauptmann:

Zum Worte gelangt nun der Herr Abgeordnete Dr. Eger. Ich erteile ihm dasselbe.

Abgeordneter Dr. Eger:

Hoher Landtag! Die Novelle zur Gemeindeordnung und zur Gemeindevahlordnung stand schon im Oktober vorigen Jahres hier in Verhandlung und es hat Seine Exzellenz Baron Schwegel in der Sitzung vom 11. oder 12. Oktober 1909 in ausführlicher, überzeugender Rede dargetan, daß die geltende Gemeindeordnung und Gemeindevahlordnung tatsächlich einer Reform bedürfe, daß man jedoch von einem Stückwerke absehen und sich Zeit lassen, ein ganz neues, wohldurchdachtes Werk schaffen solle, wobei man auch Fühlung mit demjenigen Faktor suchen müsse, von dessen Wohlmeinung ja doch schließlich die Geltendwerdung des Gesetzes abhängig sei, da man dadurch der Gefahr einer Mißbilligung und einer Rückverweisung des Gesetzes vorbeuge.

Alle diese gutgemeinten Ratschläge waren damals in den Wind gesprochen, das Gesetz wurde wie eine Postarbeit mit auffallender Hast fertiggestellt, es wurde zur Sanktion vorgelegt und nun tatsächlich rückverwiesen.

Und heute wiederholt sich das gleiche Schauspiel. Anstatt das Gesetz vorher an den Ausschuß zu verweisen, wo man vielleicht durch die Kenntnisnahme der Intentionen der Regierung denselben eher entsprechen könnte, wo man durch eine Aussprache versuchen könnte, eine Diagonale zu finden, die es möglich machen könnte, ein Gesetz zu schaffen, das mit größerer Mehrheit oder vielleicht vom ganzen Hause angenommen würde, wird von einer Ausschußberatung ganz abgesehen; in der heutigen Sitzung sollen die neuen Ab-

änderungen des Entwurfes ohne Vorberatung beschlossen werden. Es ist nun zu befürchten, daß vielleicht auch diese Änderungen das gleiche Schicksal erleben werden, wie das im letzten Sessionsabschnitte beschlossene Gesetz, das dann nicht zur Sanktion vorgelegt wurde.

Exzellenz Baron Schwegel und auch ich haben in der damaligen Debatte auf die besonderen Mängel dieses Gesetzes aufmerksam gemacht und unter anderem darauf hingewiesen, daß durch den vorliegenden Entwurf das alte Institut der Virilisten und Ehrenbürger vollständig beseitigt werden soll. Es ist nun die Frage, ob besonders die Abschaffung der Virilisten im Interesse der Gemeindevertretungen liege. Ich habe weiters darauf hingewiesen, daß es nicht angehe, schon mit Rücksicht auf die Bestimmungen des Reichsgemeindegengesetzes, Gemeinden ohne ihre Zustimmung zu trennen oder zusammenzulegen, ohne daß hiefür schwerwiegende Gründe vorliegen, besonders wenn die Gemeinden ihren Aufgaben nachkommen. Wir haben dann insbesondere darauf hingewiesen, daß das Reformwerk, wie es vorliegt, den Bestimmungen des Reichsgemeindegengesetzes auch insofern nicht entspreche, als für eine entsprechende Vertretung der Höchstbesteuerten darin nicht vorgesorgt sei.

Die Majorität des Hauses hat damals jedoch gegen diese Einwendungen entschieden und in den § 15 der Gemeindeordnung die Bestimmung aufgenommen, daß der erste Wahlkörper nicht wie bisher von denjenigen gebildet werde, die das erste Drittel der Steuer in einer Gemeinde entrichten, sondern von den ersten zwei Fünfteln der in das Verzeichnis der umlagepflichtigen Personen eingetragenen Wahlberechtigten. Wir haben damals betont, daß bei einer solchen Wahlgeometrie es den Höchstbesteuerten nie möglich sein wird, ihre Interessen im Gemeindehaushalte zu vertreten, weil bei dieser Art der Aufteilung auch kleinere Steuerzahler in den ersten Wahlkörper gelangen, und zwar in einer derartigen Mehrheit, daß die Höchstbesteuerten darin nie zur Geltung kommen können.

Die Regierung hat tatsächlich diesen § 15 beanständet und ich hätte nur gewünscht, daß zum mindesten der Herr Referent die Note des Ministeriums des Innern hier zur Verlesung gebracht hätte, damit das ganze hohe Haus über die Intentionen des Ministeriums des Innern unterrichtet werde.

In dieser Note — ich habe sie ja gelesen — hat sich das Ministerium gegen die beschlossene Aufteilung ausgesprochen, indem es darauf hinwies, daß den Höchstbesteuerten eine Vertretung gesichert werden müsse. Das Ministerium hat auch Gesetzentwürfe beigelegt, ich glaube von Vorarlberg und Niederösterreich,

um gleichsam ein Muster zu bieten, an welches man sich bei diesem Reformwerk anlehnen könnte. Davon wurde jedoch vollständig abgesehen, der Landesausschuß hat vielmehr den § 15 lediglich dahin geändert, daß er an die Stelle der ersten zwei Fünftel der Wahlberechtigten nur diejenigen in den ersten Wahlkörper einreicht, die das erste Drittel der Wahlberechtigten in dem Verzeichnisse bilden.

Hohes Haus! Es ist gar kein Zweifel, daß dies nur gemacht wurde, ut aliquid fieri videatur, daß dadurch aber an der Tendenz des Gesetzentwurfes und an seiner Struktur gar nichts geändert wurde und daß damit am allerwenigsten den Intentionen der Regierung entsprochen ist, daß den Höchstbesteuerten die Möglichkeit gewährt werden müsse, ihre Interessen im Gemeindehaushalte zu vertreten. Denn auch nach der neu vorgeschlagenen Fassung des § 15 werden im ersten Wahlkörper diejenigen über die Auslagen bestimmen, die am wenigsten oder gar nichts dazu beitragen. Wenn man den Intentionen der Regierung und des Reichsgemeindengesetzes wenigstens halbwegs entsprechen will, ist es unbedingt notwendig, daß bei der Bildung des ersten Wahlkörpers eine Aufteilung der Wähler nach der Höhe der Steuerleistung in der Weise vorgenommen wird, daß die gesamte Steuerleistung in entsprechender Weise eingeteilt wird und diejenigen im ersten Wahlkörper die Wahlberechtigung erhalten, die einen aliquot bestimmten Teil der Steuer entrichten. Nur so kann den Höchstbesteuerten eine Garantie gegeben werden, daß ihre Interessen im Gemeindehaushalte vertreten werden. Solange das nicht geschieht, ist das Gesetz für uns unannehmbar und werden wir sowie in der Oktobersession 1909 und in der Februarssession 1910 auch gegen das Gesetz, wie es heute vorgelegt worden ist, stimmen.

Ich kann jedoch nicht umhin, auch eine andere Gemeindeangelegenheit hier neuerlich in Erinnerung zu bringen. Ich habe bereits im Oktober 1909 anlässlich der Debatte über die Gemeindeordnung darauf hingewiesen, daß ein Rekurs, der gegen einen Beschluß der Gemeinde Neumarkt im Mai 1908 eingebracht worden ist und der die Ernennung von mehreren Ehrenbürgern betrifft, bis Oktober 1909 vom Landesausschusse nicht erledigt worden ist. Ich bin nun in der Lage, heute eine Jahresfeier zu begehen. Wir haben jetzt wieder Oktober und der Landesausschuß hat diesen Rekurs noch nicht erledigt. Hohes Haus! Man hat damals gesagt, daß man mit Rücksicht auf die neu zu schaffende Gemeindeordnung und Gemeindewahlordnung, die das Institut der Ehrenbürger nicht kennt, von einer Erledigung dieses Rekurses absehen wolle, weil sonst gegen den Zeitgeist neue Ehrenbürger in die

Welt gesetzt werden. Das hätte ja etwas für sich, obwohl es einen eigentümlich anmutet, daß eine Behörde einen Akt nicht erledigt in der Anhoffnung eines erst zu erlassenden und zu sanktionierenden Gesetzes, aber immerhin hat es einen Schein der Gerechtigkeit und Billigkeit für sich. Allein in Eisern haben heuer Gemeindewahlen stattgefunden und da hat man dort aus diesem Anlasse Ehrenbürger ernannt, darunter auch mehrere Mitglieder dieses hohen Hauses, so die Herren Abgeordneten Dr. Šusteršič und Dr. Krek, der sich sonst prinzipiell gegen die Ehrenbürger ausgesprochen hat, und noch einige andere Herren. Gegen diese Ernennung von Ehrenbürgern wurde auch ein Rekurs eingebracht und diesen Rekurs hat der Landesausschuß merkwürdiger Weise prompt erledigt. Diese Ehrenbürger haben auch größtenteils bei der Gemeindewahl mitgewählt. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Šusteršič: »Ich habe nicht gewählt!«)

Es wurde von der Majorität des Hauses wiederholt ein großer Wert darauf gelegt, festzustellen, daß alle Parteien gleich behandelt, daß gegen alle objektiv vorgegangen werden müsse. Ich überlasse es nun dem Ermessen des hohen Hauses zu entscheiden, ob ein derartiges Vorgehen als objektiv oder als unparteilich bezeichnet werden kann. (Odobranje na desni. — Beifall rechts.)

Deželni glavar:

K besedi se je — in sicer naknadno »pro« — oglasil gospod poslanec profesor Jarc.

Poslanec Jarc:

Visoka zbornica! O vseh vprašanjih, o katerih se je danes obširno obravnavalo, razmotrivali smo že, ko je prvič prišla v visoko zbornico predloga o izpremembi občinskega reda in občinskega volilnega reda. Torej bo moj odgovor na razna izvajanja gospodov predgovornikov danes lahko prav kratek. Pečal se bom najprvo z argumenti, ki jih je danes navidezno s prepričanjem navajal gospod tovariš Gangl. Priznam, da se gospod poslanec Gangl čuti nekako razdvojenega in razcepljenega, da se nahaja v nekem neprijetnem notranjem konfliktu. Izvolili so ga na eni strani socialni demokrati, ki forsirajo splošno in enako volilno pravico, na drugi strani pa kapitalistični liberalci. Temu protislovju se je težko izognil in to protislovje je bilo opaziti tudi v njegovi argumentaciji. (Poslanec — Abgeordneter Gangl: »Jaz sem vedno za splošno in enako volilno pravico!«) — Poslanec — Abgeordneter dr. Šusteršič: »Kjer se ne da izpeljati!« — Veselost na levi. — Heiterkeit links.) Zakon, kakor ga sklepa zbornica, se

mora prilagoditi značaju, kakor ga ima naša dežela, in v tem oziru se mora reči, da je naša dežela šele v začetku industrializacije. Industrije je še malo, pač pa je in ostane za nepregleden čas jedro naše dežele še vedno kmečko prebivalstvo in naše načelo pri sestavi zakonskega načrta glede izpremembe občinskega reda in občinskega volilnega reda je bilo, da se ohrani našemu kmetu, ki je središče našega dela in jedro našega naroda obstanek in življenje na domači grudi. In s tega stališča motrimo vse zakone, ki jih sklepamo v zbornici in motrimo upravo naše dežele, kajti mi smo prepričani, če pade naš kmet, pade tudi ves naš slovenski narod. (Navdušeno pritrjevanje in ploskanje na levi. — Begeisterte Zustimmung und Händeklatschen links.) Vsaj tudi v krogih delavstva prodirajo dandanes ideje, ki so popolnoma nasprotno idejam, ki jih razširja socialna demokracija. Socialna demokracija nima danes skoraj drugega namena, kakor da se ohrani delavstvo nezadovoljno, in vsakega človeka, ki nasprotuje tem načelom, pobijajo socialni demokratje. Ne ugaja ji na pr. angleški princip: moja hiša, moj grad, kajti socialna demokracija ve, kakor hitro delavec ni več revolucionarec, tudi nič več ni socialni demokrat, in zato je namen ortodoksne socialne demokracije, kateri pripada tudi kranjska socialna demokracija, ki je volila gospoda poslanca Gangla, da ohrani ljudstvo nezadovoljno in da uniči kmeta. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.) Gosp. poslanec Gangl presoja torej volilno reformo s stališča, ki ne odgovarja našim razmeram in faktušnemu položaju dežele. Ko smo lani govorili o izpremembi ljubljanskega statuta, se je spodtikal nad tem, da prideta dve petinki volilnih upravičencev v prvi razred. Rekel je, da bodo mali premagali velike. Mi smo proračunali stvar in po našem računu bodo prišli v prvi razred tisti, ki v Ljubljani plačujejo 30 K. Kdor pa plača v Ljubljani 30 K, ima že precej pravice v svojih rokah. Drugače je na deželi. Ako se tisti dve petinki pridrži, pridejo res lahko do prevelike veljave majhni davkoplačevalci in zato se je ministrstvo izreklo proti taki volilni reformi in zato predlaga deželni odbor, da naj pride v prvi razred samo ena tretjina volilnih upravičencev. Gospod tovariš Gangl se je na spodtikal tudi nad zahtevo, da naj v splošnem ali tretjem razredu ne volijo tisti, ki ne prebivajo v občini vsaj tri leta. Pobil bi ga z zgledom, ki je njegovemu srcu jako blizu. Mi smo prepričani, da se bo v kratkem začela graditi belokranjska železnica. Gradila se bo gotovo tri leta. Kaj bo posledica? Prišlo bo delavstvo iz vseh delov sveta, iz Štajerske, Primorske itd. in kam bi se prišlo, če naj bi vsi ti delavci volili v splošni kuriji, če so le šest mesecev bili v enem in istem kraju?

Zgodilo bi se prav lahko, da se polastijo tretjega razreda. Mi pa imamo načelo, da naj v občinskem odboru, kjer se toliko sklepa o izdatkih za investicije, za nove ceste, za vodovode, za ubožnice itd., torej za stvari, za katere morajo nositi davkoplačevalci bremena leta in leta, odločujejo tisti, ki tudi leta in leta prebivajo v dotični občini. In to so v prvi vrsti stalni elementi, ne pa tisti fluktujoči elementi, ki hodijo od kraja do kraja s trebuhom za kruhom. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.) Med te elemente štejemo dostikrat lahko tudi uradništvo, posebno če nima smisla za občinski interes in če nima zveze z ljudstvom v občini, in to se žalibog prav dostikrat dogaja. To so elementi, ki bi utegnili občinam naprtiti neznosna bremena po načelu: après nous le déluge — za nami potop. Torej mi smo za to, da naj v občinskem zastopu odločujejo tisti, ki so na občino navezani in ki stalno prebivajo v občini. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

In kaj pa je s tisto drugo liberalno frazo, da bodo s to našo volilno reformo za občine največ hlapci prišli do volilne pravice. Jaz imam tukaj statistiko v rokah, iz katere je razvidno, koliko je sploh takih ljudi v občinah, ki nimajo volilne pravice. Jako malo jih je na kmetih. Kje pa imate sploh še hlapcev? Ne dobite jih, ker vse beži v mesto. Kdo pa dela danes še na gruntu? To je edino le kmet, žena in otroci njegovi. Poznam grunte, kjer je pred nekaj leti delalo 10 oseb, sedaj je vse šlo v Ameriko in danes dela le še mati in hčerka. Glede števila volilcev torej ne bo veliko razlike. V industrijskih krajih bo seveda drugače. Na Jesenicah, v Idriji, v Zagorju itd. bo delavstvo prišlo v tretjem razredu do svojega zakonitega zastopstva. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.)

Gospod poslanec Višnikar se je skliceval na to, da se premalo upošteva osebna dohodnina, temu je krivo stališče države. Brž, ko država prizna, da se občinske doklade naložijo tudi na dohodninski davek, bodo prišli tudi tisti do veljave, ki plačujejo samo dohodninski davek. Vsaj se zakon ne glasi: Samo kdor plačuje zemljiški davek, bo imel volilno pravico, ampak kdor plačuje sploh davek, od katerega se plačujejo občinske doklade. Da pa taki, ki plačujejo samo dohodninski davek — to so torej dostikrat zasebni uradniki, uslužbenci pri raznih podjetjih itd., ki se hitro menjavajo, — nimajo volilne pravice, je popolnoma upravičeno. Kajti to so zopet tisti fluktujoči elementi, o katerih sem preje govoril in ki nimajo pravega interesa na občinskem gospodarstvu. (Pritrjevanje na levi. — Zustimmung links.) Če se gospod poslanec Višnikar na drugo pomanjkljivost zakona sklicuje in govori o krivicah, ki se bodo godile domačinom vsled

volilne pravice vnanjih volilcev, omenim samo to, da ta zakon sloni na načelu, da naj se, kar se da mestom, dovoli tudi kmetom. Kar smo dovolili Ljubljancem, da volijo na Posavju, naj velja tudi glede Posavcev, da smejo voliti v mestu. Stvar je za nas jasna: mi smo za ta zakon, ker sloni na tistem demokratičnem načelu, katero povsod uveljavljamo v tej zbornici: enaka pravica za vse, — za meščana in za kmeta! (Živahno odobravanje in ploskanje na levi. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Dalje je oglašen k besedi gospod tovariš Piber.

Poslanec Piber:

Visoka zbornica! Kot zastopnik delavcev, in teh imam v svojem okraju na Jeseničah, v Trziču, Kamni Gorici, Kropi itd. veliko število, si štejem v dolžnost, da v tej važni zadevi izpregovorim nekaj besedi. Temu, kar je rekel tovariš gospod dr. Vilfan, češ da ne bodo brezpravni delavci nič dosegli, moram odločno ugovarjati. Kajti da bi delavci nič ne dosegli, to ni res. Po novi občinski volilni postavi jim je dana možnost sodelovati v občinskem zastopu z aktivno in pasivno volilno pravico, in bodo tako vsaj nekaj dosegli. Visoka zbornica, vsak izmed nas dobro ve, da se je s tem zakonom za enkrat doseglo to, kar se je dalo doseči; kaj nemogočega pa ne moremo zahtevati. V politiki namreč velja načelo, doseči to, kar je dosegljivo. Doseglo pa se je to, da bodo brezpravni delavci in brezpravni sloji imeli vsaj nekaj pravic, če pa vse skupaj pustimo, pa ne dobimo nič. Zato se pa z veseljem pridružujem izvajanjem gospoda referenta in izjavljam, da bom glasoval za predloge deželnega odbora. Dobro vem, da bodo delavci s tem zadovoljni, ker bodo imeli vsaj nekaj, da bodo namreč imeli pravico voliti in izvoljeni biti, tako da bo tudi delavec lahko postal župan, mogoče še celo radovljiški župan. („Dobro“-klici in veselost na levici. — „Dobro“-Rufe und Heiterkeit links.)

Deželni glavar:

Besedo ima gospod poslanec Ravnikar.

Poslanec Ravnikar:

Visoka zbornica! Oglasil sem se k besedi radi opazke gospoda poslanca dr. Egerja, da je bil rekurz v zadevi častnih občanov na Jeseničah in v Železnikih takoj rešen. V njegovu tolažbo mu povem sledeči slučaj. Pri nas smo že pred tremi leti izvolili več častnih občanov, med njimi tudi dr. Šusteršiča in dr.

Kreka. Zoper izvolitev teh častnih občanov, ki pripadajo naši stranki, je bila tudi vložena pritožba na deželni odbor, ki pa še do danes ni rešena.

Toliko gospodu dr. Egerju v tolažbo.

Deželni glavar:

Besedo ima sedaj gospod poslanec dr. Šusteršič.

Poslanec dr. Šusteršič:

Visoka zbornica! Naša stranka bo seveda glasovala za predloge deželnega odbora (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „Čujmo!“), akoravno se neradi udamo v tiste popravke, kateri se morajo izvršiti v smislu dopisa ministra za notranje zadeve. Ali končno stojimo, kakor pri ljubljanskem mestnem statutu, tudi tukaj pred dilemo, da te izpremembe sprejmemo, ali pa da se odgodi cela občinska reforma ad calendae graecas. Mi pa dobro vemo, da je ljudstvo v deželi v ogromni večini s temeljnimi načeli te volilne reforme popolnoma zadovoljno in da to reformo z navdušenjem pozdravlja in hrepeni po uveljavljenju tega volilnega reda.

Gospoda moja, jaz sem bil osebno na številnih volilnih shodih, kjer sem razlagal načela te volilne reforme, razlagal sem jo za kmete, delavce in obrtnike, a vsi so bili zadovoljni in navdušeni za to volilno reformo. Reči smem, da nikdar še ni bil noben zakonski načrt tako popularen, kakor je ta načrt, in zaradi tega, gospoda moja, gremo preko Vaših različnih ugovorov na dnevni red.

Toda, gospoda moja, reagirati moram na nekatere posebne ugovore, ki smo jih čuli od strani tovariša gospoda dr. Egerja. On je, kakor vedno, danes zopet povdarjal, da je treba take reforme počasi delati, dobro preštudirati itd. Torej tista stara pesem, katero čujemo že leta in leta, da je treba tako reformo študirati tako dolgo, da nazadnje nobene volilne reforme ne bo. (Veselost na levici. — Heiterkeit links.) Akoravno zastopa gospod dr. Eger v teoriji čisto nasprotno stališče v tej zadevi, kakor pa gospod tovariš Gangl, — kajti gospod Gangl jo odklanja, ker je premalo demokratična, gospod dr. Eger jo pa odklanja, ker je preveč demokratična, — sta vendar v bistvu popolnoma edina, da naj se nobene volilne reforme ne naredi, in da ostane vse pri starem. Toda, gospoda moja tega veselja mi ne bomo naredili ne enemu ne drugemu.

Gospod dr. Eger je povedal, da je prečital dopis ministra za notranje zadeve in pravi, da to, kar deželni odbor predlaga, ne odgovarja željam vlade. Jaz samo vprašam gospoda dr. Egerja, od kdaj je on zastopnik osrednje

vlade? (Veselost. — Heiterkeit.) Kolikor je meni znano, je vladni zastopnik c. kr. deželni predsednik, in če bi bilo treba nam povedati, kaj želi vlada, bi bil on poklican, dati nam na to odgovor. Toda gospod dr. Eger dopisa ministra za notranje zadeve ni pazno bral, ali pa ga ni dobro razumel. Gospod dr. Eger nas je opozoril na to, da nam je minister za notranje zadeve v svojem dopisu, kakor dober oče, pokazal nekaj vzgledov in rekel, teh se držite: namreč občinski red in občinski volilni red predarlski in nižjeavstrijski. V eni sapi pa pravi gospod dr. Eger, da se pravice višjih davkoplačevalcev ne morejo varovati drugače, kakor da se davki delijo in po alikvotnih delih državnega davka ustanavljajo volilni razredi, torej po načelih, ki veljajo v sedanjem volilnem redu. Ali gospod dr. Eger je popolnoma prezrl, da je to v eklatantnem protislovju s tistimi vzgledi, katere nam je poslal minister za notranje zadeve, kajti dotična dva volilna reda imata določilo, da se občinski davkoplačevalci ne uvrščajo v razrede po alikvotnem delu davka, temveč po številu. Razlika je samo ta, da mi uvrščamo dve petini davkoplačevalcev v I. volilni razred, oziroma sedaj eno tretjino, med tem ko vse ostale davkoplačevalce in nedavkoplačevalce uvrščamo v II. in III. volilni razred. Princip je na Predarlskem in v Nižji Avstriji popolnoma isti, kakor ta, ki ga hočemo uveljaviti mi, samo da je temeljno načelo našega načrta izpeljano veliko bolj jasno, veliko bolj dosledno in je tudi veliko bolj demokratično, ker naš načrt, v protislovju s predarlskim in nižjeavstrijskim zakonom, daje volilno pravico tudi nedavkoplačevalcem v vseh občinah brez izjeme.

Toliko gospodu tovarišu dr. Egerju. Sicer bomo pa videli, kakšno stališče bo zavzela vlada napram našim novim sklepom. Mi smo vladi ugodili, kolikor je mogoče po naših načelih, in po mojih mislih se mora vlada s tem zadovoljiti, ako noče priti sama s seboj v protislovje.

Gospod dr. Vilfan je želel, da bi se tudi privatni uradniki sprejeli v II. razred. (Klic na levici — Ruf links: »Njegov solicitor!«) To bi bil pravi unikum, ker privatni uradniki ne spadajo v eno vrsto z javnimi uradniki, in zato se njegovemu izpreminjevalnemu predlogu ne bomo pridružili.

Kar se tiče ugovora poslanca Višnikarja, glede volilne pravice vnanjih davkoplačevalcev, mu odgovorjam, da imajo vsi ti vnanji davkoplačevalci že sedaj volilno pravico. Torej če načrt v tem oziru izpremenimo, bi jim vzeli volilno pravico, ki jo že imajo. (Poslanec — Abgeordneter Višnikar: »Po tem načrtu bodo še avanzirali!«) Avanzira sedaj vse, in ravno

Vam gospod sodni nadsvetnik avanzma ne sme biti nesimpatičen. (Veselost. — Heiterkeit.)

Gospoda moja, sedanji volilci III. razreda pridejo vsi brez izjeme v II. razred in deloma tudi v I. razred. Jaz ne vem, zakaj bi bilo to krivično, ker s tem je popolnoma ustrezno zahtevi okvirnega državnega zakona, ki pravi, da se ima ozirati na višje davkoplačevalce. S tem pa ni rečeno, da se ima dati posebne privilegije magnatom, ako se »primerno ozira na višje davkoplačevalce«. To je vendar zadostno, ako damo prvi tretjini davkoplačevalcev I. razred. To je velik napredek napram sedanjim razmeram, ker damo I. razred davkoplačevalcem popolnoma čist in nepomešan, s tem da ne pustimo nobenega drugega notri, kakor davkoplačevalce. (Poslanec — Abgeordneter Višnikar: »Župniki!«) Župniki marširajo ravnokot v II. razred, kakor okrajni sodniki. (Veselost. — Heiterkeit.) Na vseh volilnih shodih je ljudstvo ravno to določbo, da pridejo v I. razred edinole davkoplačevalci, z veseljem pozdravljalo. Kakšen pa je sedaj I. razred? Po deželi imamo občine, kjer je samo eden davkoplačevalec v I. razredu. (Poslanec — Abgeordneter Pirc: »Na primer v Kranju!«) V Kranju sta dva, na Jesenicah eden itd. Kdo pa je potem še v I. razredu? Duhovniki, učitelji, uradniki in častni občani, ki večinoma ne plačajo nobenih občinskih doklad! Torej kje je tukaj »primerno oziranje« na višje davkoplačevalce? Iz tega se vidi jasno, da je sedanji volilni red v kričečem protislovju z državnim okvirnim zakonom, in čudno je, da se je mogel sploh uveljaviti. (Živahno pritrdjevanje na levi. — Lebhaftige Zustimmung links. Poslanec — Abgeordneter Pirc: »To je res!«) Sedanji zakon je v protislovju z državnim okvirnim zakonom, zakon pa, katerega smo mi sklenili, odgovarja popolnoma duhu okvirnega zakona.

Sedaj pa prihajam do prvega kontragovornika gospoda tovariša Gangla. Gospod Gangl je bil doslej vedno dosleden; ne samo osebno, temveč personificiral je v sebi tudi doslednost svoje stranke v vseh vprašanih volilne pravice in demokratičnih reform. On in njegova stranka je vselej zoper to, kar je mogoče v tej zbornici doseči, z veliko možnostjo se pa vedno zavzame za to, kar se v tej zbornici ne da narediti. (Veselost na levi. — Heiterkeit links.) Tako so na primer ti gospodje slovesno predlagali l. 1905. resolucijo, naj se uvede splošna in enaka volilna pravica za državni zbor. Seveda so takrat imeli trdno upanje, da vlada in cesar tega ne bosta nikoli dovolila. Ko je pa naenkrat baron Gautsch izpremenil svoje stališče in prišel s predlogom za splošno in enako volilno pravico za državni zbor, tedaj se je pa pričel v

vrstah teh gospodov jok in škripanje z zobmi, in tisti zastopniki, ki so bili tukaj za splošno in enako volilno pravico, so na Dunaju z vso odločnostjo zahtevali, da se vpelje za državni zbor pluralni sistem. Danes pa gospod poslanec Gangl pobija z vsem njemu lastnim patosom pluralno volilno pravico, ki bo pa v veliko korist ravno njegovim idrijskim volilcem. Idrijski delavci smejo računati na večino v II. in III. razredu. Kolikor je meni znano, dominirajo že sedaj v III. razredu. V bodoče bo pa to še boljše, ko pridejo tudi nedavkopljučevalci do veljave. Po novem volilnem redu postane lahko župan idrijski delavec, ki ne plačuje niti vinarja davka. To je vendar velikanski napredek baš s stališča idrijskih volilcev. V tej reformi uveljavljamo tudi tajno volilno pravico in to je gotovo zopet velik napredek baš s stališča delavca. Gospod poslanec Gangl je seveda zoper ta napredek in glasuje zoper reformo, ki prinese njegovim volilcem velikanske udobnosti. Pač pa se vnema g. Gangl zopet za nekaj, o čemer mi nimamo odločevati. Stavil je resolucijo za splošno in enako volilno pravico. Gospodje, mi smo svojedobno skupno v tej zbornici sklenili tako resolucijo za splošno in enako volilno pravico za državni zbor ter glasovali za njo; a videli smo pozneje, da ste v državnem zboru nastopili nasprotno. Še enkrat Vam pa ne gremo na ta led in zaradi tega mi Vaše resolucije ne smatramo za drugo, kakor za figovo pero za Vaše demokratične volilce, in zaradi tega mi za to resolucijo tudi glasovali ne bomo. (Živahno pritrjevanje na levi. — Lebhafter Beifall links.) Sicer pa, če mi tudi za njo glasujemo, to ne bo čisto nič pomagalo. Gospod poslanec Gangl ima jako intimne zveze s socialno demokracijo (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: „To so čisto navadne mistifikacije!“) — gospodje ali veste zakaj se gospod tovariš dr. Triller tako razburja? (Živahna veselost na levi. — Lebhaftes Heiterkeit links.) Jaz ne vem, da bi mu bil dal kak povod za razburjenje. Torej jaz bi svetoval gospodu poslancu Ganglu, naj se obrne na socialno demokratično stranko, naj ona na pristojnem mestu, t. j. v državnem zboru, kaj stori za uveljavljenje splošne in enake volilne pravice v občinah. Socialdemokratična stranka je v državnem zboru zelo močna, šteje blizu 90 članov, a do sedaj še nismo slišali ničesar, da bi se ta stranka začela zavzemati za splošno in enako občinsko volilno pravico. To je lahko umevno, ker ta stranka hoče dobiti tudi pristop do gospodarstva v kmečkih občinah, ve pa tudi dobro, da je za vselej izgubljena, kakor hitro bi hotela na kmetih uveljaviti splošno in enako volilno pravico za volitev občinskih odborov. Kajti v svoji občini hoče kmet biti gospodar.

Torej gospoda, za tako resolucijo, drugega izraza ne bom rabil, mi ne bomo glasovali, in sicer zaradi tega ne, ker smo stranka resnega dela. Mi tukaj ne tolčemo v vodo, ampak delamo in glasujemo za tiste reforme, za katere smo kompetentni in tu gremo, to spričevalo nam morate dati, brezobzirno svojo pot. Tako je bilo in tako bode ostalo, in zaradi tega bomo glasovali za predloge deželnega odbora.

Prišli bomo tudi še z drugimi reformami v modernem demokratičnem duhu ter jih bomo tudi sklenili, pa bodite Vi za ali pa proti. (Burno odobravanje in ploskanje na levi. — Stürmischer Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Gangl za fakični popravek.

Poslanec Gangl:

Odločno moram protestirati proti figovem peresu, ki mi ga meče v lice gospod poslanec dr. Šusteršič. Vsi morate priznati, da sem delal zmerom odkritosrčno in da ne poznam nobene hinavščine in zahrbtnosti. Jaz ne priznavam nobenega figovega peresa, zakaj vse, kar tukaj delam, in vse, kar sem kdaj predlagal v tej visoki zbornici, izvira direktno iz mojega globokega prepričanja.

Zato pa tudi z vso odločnostjo odklanjam tako očitane, čeprav je izrečeno od samega načelnika Slovenske Ljudske Stranke!

Deželni glavar:

Ker ni nihče več oglašen k besedi, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Visoka zbornica! Gospoda predgovornika sta itak vse povedala, kar se je dalo povedati v opovrženje razlogov, prinešenih z obeh manjšinskih strank. Zaraditega bom predlagal, da se preide v specialno debato. Samo kot poročevalcu naj mi bo dovoljeno, da popravim dve osebni opazki.

Gospod tovariš Gangl mi očita, da sem podal včeraj s tega mesta jako dragoceno priznanje, da se namreč ta reforma, katero predlagamo, ozira preveč na člen XI. državnega občinskega okvirnega zakona iz l. 1862. To pa ni res, nego jaz sem rekel, da ta člen XI. nasprotuje temu, kar je on hotel doseči, oziroma kar je on predlagal. On predlaga, naj se ozira na interese nižjih slojev, člen XI. pa govori samo o višjih davkopljučevalcih. Samo to sem povedal in nič drugega. Potem naj bo povedano gospodu poslancu dr. Egerju v zadevi častnih občanov v Trziču, da sem dotični akt prevzel kot nadležno dedščino od dveh svojih pred-

nikov, in sicer ne radi tega, da bi se hotelo dotično rešitev prepričati, ampak ker se je videlo takoj izpočetka, da bo treba jako obsežnih in težavnih poizvedb. (Poslanec — Abgeordneter dr. Eger: „Drei Jahre!“) Jaz pravim, da še nikoli niso bile nobene poizvedbe tako težavne in obsežne, kakor pri pritožbi o imenovanju častnih občanov v Trziču, in sicer radi tega, ker so dotičniki, ki so te občane izvolili, napravili dve ali tri napake, ki so jih hoteli prikriti, ter je bilo treba še poizvedeb iz sodnijskih aktov, preden se je mogla pritožba končno rešiti. Sedaj je ta rešitev v tajništvu dogotovljena ter jo dobim v par dneh ali pa že danes v podpis. Naročil sem pa tajništvu, da to stvar kolikor mogoče forsira. Enak slučaj imamo tudi v Trnovem, kjer so bili izvoljeni častni občani pristaši večine te visoke zbornice. Tudi tam so bile potrebne obširne predpoizvedbe in raditega tudi dotična stvar še ni rešena:

Toliko v obrambo deželnega odbora in njegove nepristranosti.

Predlagam, da se preide v specialno debato.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga prehod v na drobno debato.

Tisti gospodje, ki ste za prehod v specialno debato, izvolite ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je večina — torej sprejeto.

Prosim gospoda poročevalca, da uvede na drobno razpravo.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Predlagam, da se § 7., kakor je natiskan v poročilu v obeh tekstih, sprejme.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga, da se § 7. sprejme po besedilu, kakor je natiskano v prilogi 261. Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — bomo glasovali.

Gospodje, ki ste za § 7., kakor je natiskan v prilogi 261., prosim, ustanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Z večino sprejeto.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Enako predlagam, da se sprejme § 15 *b* v tisknem besedilu.

Deželni glavar:

Gospodje, ste slišali predlog gospoda poročevalca. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ne — torej prosim glasovati.

Gospodje, ki ste za predlog gospoda referenta, prosim, ustanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Pri § 15 *c* predlagam, da se sprejme po besedilu s sledečima dvema izpremembama:

V nemškem tekstu naj se v odstavku 2., lit. *a* za besedico „angestellten“ izpusti vejica ter se nadomesti z besedico „sowie“.

V slovenskem tekstu § 15 *c*, odstavek 2., lit. *b*, naj se zaradi kongruence z nemškim besedilom nadomesti besede „c. kr. državne železnice“ s pluralom „c. kr. državnih železnic“.

V ostalem predlagam, da se sprejme § 15 *c* tako, kakor je tekstiran.

Deželni glavar:

Tu se nam je ozirati na izpreminjevalni predlog, ki ga je izročil gospod poslanec dr. Vilfan.

Najprej, prosim, se bode glasovalo o besedilu § 15 *c*) do inkluzivno črke *a*, in sicer črko *a*) tako, kakor je nasvetoval gospod poročevalec, da se nadomesti vejica za besedo „angestellten“ z besedico „sowie“.

Slovenski tekst ostane neizpremenjen.

Gospodje, ki ste za § 15 *c* po tem besedilu do inkluzivno črke *a*, prosim, ustanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj bomo glasovali o točki *b*, in sicer tako, kakor nasvetuje gospod poročevalec, da naj se slovenski tekst glasi: „dvorni, državni, deželni uradniki in uradniki javnih zakladov in c. kr. državnih železnic“. Če je to sprejeto, bodemo glasovali potem še o dodatku, ki ga nasvetuje gospod poslanec dr. Vilfan, in ki se glasi (bere — liest): „dvorni, državni, deželni uradniki in uradniki javnih zakladov, c. kr. državne železnice in c. kr. južne železnice, oziroma tudi drugih privatnih železnic“.

Gospodje, ki ste za besedilo pod črko *b*, kakor je nasvetuje gospod poročevalec, prosim, ustanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj prosim, gospodje, ki pritrdite pri črki *b*) dodatnemu predlogu gospoda poslanca dr. Vilfana, da blagovolite ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je manjšina — torej odklonjen.

In sedaj bodemo glasovali še o koncu tega paragrafa, namreč od črke *c* počenši do konca.

Gospodje, ki ste za te določbe, kakor stojte v prilogi 261., prosim, blagovolite ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je sprejet § 15 *c* v celoti.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Predlagam, da se § 15 d sprejme tako, kakor je tiskan, s sledečimi popravki: Nekoliko bi motilo, če se v zadnjem odstavku pusti besedica „tudi“. Ravno tako bi imela v nemškem tekstu odpasti besedica „auch“. In potem bi zaradi lažjega umevanja predlagal, da se v slovenskem tekstu za besedico „šteje“ vstavijo besede: „v predpisani rok“ in ravno tako v nemškem tekstu za besedo „Dienstleitung“, „in die vorgeschriebene Frist“.

Deželni glavar:

Pri tem paragrafu je oglašen izpreminjevalni predlog gospoda poslanca Gangla k točki 3., da se mesto določila, da morajo tiste osebe moškega spola imeti vsaj triletno redno bivališče, vstavi določba: „tiste osebe moškega spola, ki imajo vsaj že eno leto svoje redno bivališče...“

Mi hočemo torej glasovati najprej o 1. in 2. točki § 15 d, glede katerih ni nobenega izpreminjevalnega predloga.

Gospodje, ki pritrjujete točki 1. in 2. § 15 d, blagovolite ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj bomo glasovali o točki 3., in sicer najprej o izpreminjevalnem predlogu gospoda poslanca Gangla, in če je ta odklonjen, o predlogu deželnega odbora.

Tisti gospodje, ki ste za predlog gospoda poslanca Gangla, prosim, ustanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je odklonjen. In sedaj prosim tiste gospode, ki so za predlog deželnega odbora, oziroma za predlog gospoda poročevalca s izpremembami, ki jih je predlagal v zadnjem odstavku, da izvolijo ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto po predlogu gospoda poročevalca.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Predlagam, da se sprejme § 15 e popolnoma po tiskanem besedilu.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec predlaga, da se sprejme § 15 e, kakor je tiskan v prilogi 261. Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ne — tedaj prosim glasovati.

Gospodje, ki ste za predlog gospoda referenta, prosim, ustanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Sedaj, ko je sprejet § 15 e volilnega reda v tem besedilu, moram predlagati še nekaj tekstnih popravkov, in sicer za občinski red.

§ 13. občinskega reda pravi namreč v prvem odstavku, da obstoji po občinah, ki imajo manj kot 100 volilcev, občinski odbor iz 9 članov, v občinah, ki imajo 100 do 300 volilcev, iz 12, v onih, ki imajo 301 do 600 volilcev, iz 18, v onih, ki imajo 601 do 1000 volilcev, iz 24, in v občinah, ki imajo nad 1000 volilcev, iz 30 članov. Po občinah, katere imajo ali bi v prihodnje imele v sebi po dve ali več podobčin, ki so bile kot take do leta 1850., naj se ta odbor voli tako, da izvolijo najprej vsi volilci vsake take podobčine skupaj po enega odbornika.

Ker se je pa sedaj sprejel § 15 e, ki izključuje volilce III. razreda pri podobčinah, je nujno potrebno, da se § 13. občinskega reda v prvem odstavku popravi tako, da odpade v slovenskem tekstu besedica „vsi“, v nemškem tekstu se pa beseda „sämtliche“ nadomesti z besedico „die“.

Tu so razumeti seveda volilci, ki volijo po § 15 e.

Predlagam, da se tudi ta popravek pri § 13. občinskega reda sprejme.

Deželni glavar:

Otvorjam debato, Želi kdo gospodov govoriti? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ne — torej bomo glasovali.

Gospodje, ki ste za predlog gospoda referenta pri § 13. občinskega reda, blagovolite ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj bomo glasovali še o predlogu gospoda poslanca Višnikarja, kateri hoče, da se pri § 15, čl. III. — priloga 118 — dostavi dodatek, ki se glasi (bere — liest):

„V ta seznamek ni sprejeti občinskih deležnikov, o katerih govori § 6., lit. b. obč. r., kateri nimajo v občini volilnega kraja svojega rednega bivališča in jim v tej občini letno ni več kot 4 krone predpisanih neposrednih gori navedenih državnih davkov.“

Gospodje, ki ste za ta predlog, prosim, ustanite.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je manjšina — je torej odklonjen.

Poročevalec deželnega odbora dr. Pegan:

Predlagam, da se sprejme predloga deželnega odbora v celoti.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec nasvetuje, da se sprejme predloga deželnega odbora tudi v celoti.

Gospodje, ki ste za ta predlog gospoda poročevalca, izvolite ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog deželnega odbora oziroma gospoda poročevalca je v celoti sprejet z večino glasov.

Sedaj imamo glasovati še o resoluciji gospoda poslanca Gangla, katero sem že prečital. Ali se želi, da jo še enkrat preberem? (Kliči — Rufe: „Ne!“) Ker ne — bomo glasovali.

Gospodje, ki ste za resolucijo gospoda poslanca Gangla, blagovolite ustati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je manjšina in je torej odklonjena.

Sedaj preidemo k sklepu seje.

Izročena mi je bila interpelacija gospoda poslanca Matjašiča in tovarišev na gospoda deželnega predsednika (Glej „Dodatek“. — Siehe „Anhang“), in sicer se pravi v tej interpelaciji (bere — liest):

„Vsled uvedbe živinskega katastra v mnogih občinah črnomaljskega in novomeškega okraja je promet z živino tako oviran, da trpe živinorejci veliko škodo.“

In interpelanti vprašajo (bere — liest):

„1. Ali se je uvedel ta kataster na podlagi natančnih krajevnih poizvedeb?

2. Ali hoče gospod deželni predsednik ukreniti vse potrebno, da se stvar še enkrat preišče in tako preuredi, da živinorejci ne bodo imeli škode, kakršno trpijo sedaj?“

Ta interpelacija je zadostno podprta ter jo izročam gospodu deželnemu predsedniku.

Od sedaj naprej bodo imeli seje odseki. Ti bodo morali jako pridno delati, da pripravijo kolikor mogoče materiala za javno sejo. Jaz bi sploh raje tako postopal, ker nisem prijatelj brezpomembnih sej. Če imamo sejo, moramo imeti tudi zadosti gradiva.

Torej upravni odsek se zbere takoj po današnji seji, da se razdelijo odseku odkazane predloge ter izvolijo poročevalci.

Finančni odsek bo imel sejo v ponedeljek ob 10. uri dopoldne.

Seja je zaključena.

Konec seje ob 12. uri 15 minut popoldne.

**Schluß der Sitzung um 12 Uhr 15 Minuten
Nachmittag.**

Dodatek — Anhang.

Interpelacija

poslancev Matjašiča, Dularja in tovarišev do gospoda deželnega predsednika barona Schwarza.

Vsled uvedbe živinskega katastra v mnogih občinah črnomaljskega in novomeškega okraja je promet z živino tako oviran, da trpe živinorejci veliko škodo.

Vprašamo gospoda deželnega predsednika:

1. Ali se je uvedel ta kataster na podlagi natančnih krajevnih poizvedeb?

2. Ali hoče gospod deželni predsednik ukreniti vse potrebno, da se stvar še enkrat preišče in tako preuredi, da živinorejci ne bodo imeli škode, kakršno trpijo sedaj?

V Ljubljani, 6. oktobra 1910.

Matjašič l. r.

J. Dular l. r. I. Piber l. r. Dr. Pegan l. r. Fr. Demšar l. r.
Lampe l. r. Jarc l. r. Košak l. r. Dimnik l. r. Žitnik l. r.
Povše l. r. Drobnič l. r. J. Mandelj l. r. Ravnikar l. r.
B. M. Perharc l. r. Susteršič l. r. Kobi l. r.
